

Finské slovo láska

LIBOR KONOPKA

Finské slovo láska

Libor Konopka

Text © 2016 Libor Konopka

Grafická úprava a sazba © Lukáš Vik, 2016

1. vydání © Lukáš Vik, 2016

ISBN ePub formátu: ISBN 978-80-7536-089-2

ISBN mobi formátu: ISBN 978-80-7536-090-8

ISBN PDF formátu: ISBN 978-80-7536-091-5

Konverze do elektronických formátů:

webdesignér Lukáš Vik

<http://www.lukasvik.cz>

Srnka na Salorantě

*Tělo hnáno hrdým ladem
tlamička spásá bolístka bezocasá
vadnoucí slunce zapomnělo hřát
jen prstíky toulavé smáčí ve vlažně vydouvavé
noci*

*V očistných vodách něhy mých očí
koupou se společně úcta s ostychem
oba tak mladí
přec nerdí se jim líce
hlazení hebkým vánkem
vlaží svá provátá mladická srdce
tak lehká jako duše ptáka
povzdechem odváta z dlaně andělovy
opojnou rosou
okvětím čistoty vyplakanou
Nasládlé vůni světelných dotyků naslouchající
osuší štěstí spánkem*

*A ulehlá tráva tichem kolébaná
lehounce šeptne:
„Nebud' tu krásu
vetřelče!“*

Slovo úvodem

„Jään seinät parhaiten lämmittävät.“

(Ledové stěny nejlépe hřejí.)

Píše se konec roku 1939. Napjatá situace v Evropě se vyhrocuje a vtíravá nejistota zachvacuje i obyvatele zemí válkou dosud nedotčených. Lidé se bojí, co bude zítra – co hůř, co bude příští hodinu. Bojí se vlastních sousedů, sousedů za hranicemi, bojí se všeho. Jednání několika šilenců však nezpůsobuje pouze strach a rozkol mezi národy, ale také odloučení láskou spjatých párů – dnes bychom řekli mileneckých dvojic. V některých zemích, kupříkladu Itálii, Španělsku či Jugoslávii mnohdy dokonce trojic.

Děj našeho vyprávění se odehrává o něco severněji, v oblasti Karelské šíje na jihovýchodní finské hranici. Ani zde není klid. Sovětské územní požadavky, opakovaně předkládané finské vládě, mají natolik zásadní charakter, že jejich vyhovění by nejenže odsoudilo k

nucenému odsunu obyvatelstvo z pohraničí, ale významně ohrozilo vlastní suverenitu země. Obdobný příklad v Československu je toho zářným důkazem. Není divu, že se finské vedení zřící životně důležitých patnácti procent území odmítá.

A právě zde, v místech nejohroženějších, v příhraničních karelských vískách Saloranta a Riihi, počíná se vyprávěti náš příběh. Příběh dvou dospívajících lidí, dvacetiletého Jaakka Lintunena – ryšavého střízlíka s chladnou tváří, odhodlanýma očima a rozvážnou hlavou i ústy; a jeho vyvolené, o rok mladší Seijy Lopponenové – poměšší plavovlasé boubelky, jejíž ústa (snad díky zděděnému jižanskému temperamentu) naopak propouštějí víc než je zdrávo.

Není to povídání o divoké vášni nespoutaného jihu, je to příběh lásky chladného severu, příběh převyprávěný z finštiny – řeči více myslí než slova. Je to příběh finské lásky.

Nebo snad příběh *jiné* lásky, mnohem staršího data, převyprávěný z jiné řeči?

LISTOPAD

12. listopad 1939 – JASKA A SEIKKU

Malá zšeřelá místnost sálala odpoledním klidem jako obvykle. Holé dřevěné stěny se tvářily stejně chladně jako bílá krajina za oknem. Jen stará nedbale postlaná dubová postel, nad ní zarámovaná fotografie nebohé Jaakkovy maminky a čtvercový stolek s rádiem v severovýchodním rohu napovídaly výskytu života. Právě zde, v zajetí rozhlasových vln, trávil Jaakko Lintunen většinu volného času. Dnešek nebyl výjimkou, zatuchlou pustotu tak vířil alespoň praskající mužský hlas: „... Přesnější vývoj událostí prozatím nejsme schopni odhadnout, vše záleží na probíhajících jednáních našich vyslanců...“

Posluchačovu pozornost náhle vyrušil zvuk vrzajících dveří. Do místnosti vešel otec, nesoucí ke kamnům pár polen. „Jasko,“ oslovil syna, „co zase dřepíš u toho rádia?“

„Tiše, tati! Poslouchám!“

„Vždyť pořád klebetí o tom samém!“

Na zlehčující otcovu větu hoch nereagoval. Nastalé ticho přerušil až po chvíli. „Bude válka!“

„Ále, co by byla. Rus zase jenom vyhrožuje!“

Opět ticho, jen neznámý hlas z přijímače vrhal stále temnější stín na východní stranu Pobaltí.

Další příval deprimujících řečí Jaakko nevydržel. Vstal a chopiv se svetru měl se k odchodu.

Otec se za ním ustaraně ohlédl. „Kam jdeš? A co že tak nalehko? Vždyť tam mrzne! A vůbec, pojď mi pomoci, v kůlně je toho pěkná hromada!“

„Nezlob se, tati, spěchám za Seikku, jsme domluvení. Ale přijdu brzy a pomůžu ti.“ Hoch si přehodil přes ramena bundu a vyběhl ze dveří.

Hřmotný sedlák nad synovým počínáním jen rezignovaně mávnul rukou, právě tak jako nad stále častěji slýchanou zdrobnělinou pravděpodobné snachy.

Jaakko chvátal mílovými kroky na místo smluvené schůzky. Věděl, že Seija bude netrpělivá a bude se na něj zlobit.

Ta mezitím přecházela po pasece a neustále se dívala směrem, odkud obvykle přicházel. Když ho uviděla, zamračila se. „Konečně! Vždycky se dušuješ, že přijdeš včas, a já pokaždé mrznu jako rampouch!“ Vypadala nazlobeně, avšak z tónu jejího hlasu zněla spíše vlídnost než zloba.

„Moc se omlouvám, Seikku. Víím, že to říkám vždycky, ale dřív jsem to nestihl. Vlastně tě jdu jen pozdravit. Slíbil jsem tátovi, že přijdu brzy a pomůžu mu se štípáním dříví. Zítra si to vynahradíme.“

„To říkáš taky vždycky, někdy si nejsem jistá, jestli mě máš doopravdy rád!“ řekla maličká baculka mnohem nazlobeněji.

„Jasně že mám, jinak bych sem takovou dálku nechodil.“ Přes veškerou snahu neznělo hochovo ubezpečení právě nejpřesvědčivěji.

„Ani bys mi to neřekl, kdybych se sama nezeptala!“

Jaakko cítil nebezpečí počínající hádky, proto rozhovor rázně utnul. „Už musím jít, tak zase zítra.“

Zklamaná dívka s povzdechem sklopila zrak.

13. listopad 1939 – ROZHODNUTÍ

Jaakko znovu a znovu vysedával u malé bedýnky, z níž každým dnem vycházela úzkostlivější slova. Stále táž nehnutá póza, ucho přitisknuté na reproduktor. „...Jednání vládní delegace, vedené Juhem Paasikivim, dopadla v Moskvě neúspěšně. Co přinesou příští dny, nevíme. Je ovšem nanejvýš pravděpodobné, že Sovětský svaz územní požadavky nestáhne, proto lze již v nejbližších hodinách očekávat vyhlášení mobilizace, zejména na východní hranici. Nadále věříme v pomoc západních mocností...“

Jak zřejmo, poslední dny Jaakkovi příliš veselí nepřinášely. O to více se těšil na pravidelná podvečerní setkání se svou milovanou. Dnes však nemělo zůstat u pouhé schůzky. Denně vstřebáváje narůstající skepsi

odhodlal se chlapec k zásadnímu kroku. Uvažoval o něm už dávno, přesto dosud věřil, že jej nebude potřeba. Teď pochopil, jak se mýlil. Další čekání nemělo smysl. Hodil na sebe teplé oblečení a pospíchal na paseku. Dorazil jako obyčejně. Pozdě.

Také jej už z dálky vítal Seijin křik: „Ale dneska jsi to vážně přehnal!“

Udýchaný hoch se nezdržoval ani s pozdravem, natož s omluvou, a přistoupil hned k věci. „Teď mě dobře poslouvej, Seikku,“ řekl a s nejvážnějším výrazem pokračoval ve výkladu instrukcí: „Jakmile přijdeš domů, obleč si ty nejteplejší věci, které najdeš, a vrať se co nejrychleji sem.“

Zaskočená dívka jeho slovům za mák nerozuměla. Pokusila se bláznivému nápadu oponovat, hoch ale její snahu rázně utnul:

„A s ničím se nezdržuj!“

„Vždyť je skoro tma, co chceš proboha dělat?“

„Neptej se a poslechni mě. Nechej rodičům vzkaz, že dnes nepříjdeš domů, ať se nestrachují. Napiš, že budeš se mnou.“

„Ty ses zbláznil, to mi táta nikdy nedovolí!“
Zrzek nepřipouštěl žádná ale. „Neříkám,
aby ses ho ptala, jen mu nechej vzkaz!“ Dalším
vysvětlováním se nezdržoval. „Tak už běž!“

Světě, div se, tentokrát to nebyl Jaakko
Lintunen, kdo se opozdil. Byla to Seija. Chlapec
na ni čekal déle než půl hodiny. „No to je dost!“
prohodil jízlivě, jakmile dorazila.

Dívčin klid ale nerozhodil. „Aspoň víš, jaké
to je, čekat v tomhle mrazu,“ odvětila jako by
se nic nestalo, načež podala stručné vysvětlení.
„Nemohla jsem najít kabát.“

„Vždyť jsi ho měla prve na sobě, když jsme
spolu mluvili!“

„To byl přece jiný, tenhle je mnohem
slušivější. To sis snad všiml, ne? A krom toho,
tohle všechno byl tvůj nápad. Já ani nevím, proč
tě poslouchám.“

Jaakko raději utichl a pohybem zavelel
k odchodu.

Seija se ale nevzdávala tak snadno. Když
chůze, pak rádně odůvodněná. „Tak řekneš mi

konečně, co se děje? Kam to jdeme?“ ptala se pořád dokola.

Druh odpovídal neurčitě: „Řeknu, ale později. Teď na to není čas. Prostě mi věř.“

„To se ti řekne – věř...“

Hoch zvažněl. „Copak jsem ti někdy lhal?“

Dívka, v zimním oblečení působící jako kulička, se krátce zamyslela. „No...“ řekla váhavě, „mimo časy schůzek snad ne.“

Konec věty, byť pronesen zvláštním rozvláčným tónem, Jaakka upokojil. „Musíme do večera ujít pěkných pár kilometrů.“

Seija, kráčejíci kousek za ním, nesouhlasně namítla: „Vždyť je večer!“

„Myslel jsem do pozdního večera. A přidej, Seikku! Proč se tak táhneš?“

Dívka se ostře ohradila. „Copak jsem nějaký kuň, kterého můžeš honit, jak se ti zlíbí?“

Nikdo z nich netušil, že válka vypukne za dva týdny.

Zvědavé Seijiny řeči nebraly konce. Co pár minut nová otázka, nový problém. „A kde je ta chatka, ve které chceš přespat?“

Jaakko dotaz zprvu nepochopil. „Jaká chatka?“ zeptal se, možnou paniku vzbuzující slova však naštěstí pronesl takřka šeptem. Porozuměl až záhy. „Jo, chatka! Taky se po ní dívám. Někde by tu měla být,“ dělal, jako že nic. „To bude legrace, pokud ji nenajdeme. To nám pak nezbude než přespat venku.“

Seija pro Jaakkův žert nenacházela pochopení. Naopak, svým výrazem zavdala chlapci skutečný podnět, ať už k hledání nebo ke stavbě.

14. listopad 1939 – POSLEDNÍ TEPLÉ RÁNO

Tentokrát to dopadlo dobře, štěstí hochu přálo, ale bylo to o fous. Nebýt náhodně objeveného statku a nezištné ochoty jeho pána, jistě by mu vyvstaly nemalé potíže. Takhle se ovšem jihokarelský pár vyspal dorůžova, navzdory časnému vstávání. Dávno před rozbřeskem, o sedmé hodině ranní stál na prahu, sbalen a připraven k odchodu. A také řádně nasnídán, neboť štědrý hostitel na přátelské dvojici rozhodně nešetřil.

Právě k němu Jaakko upřel svůj zrak. „Ještě jednou vám děkujem,“ řekl a nahodil na záda objemný tlumok.

„Nemáte zač,“ odvětil statkář.

Chlapec byl jiného mínění. Při pohledu na rozespalou Seiju, podpořeném večerními vzpomínkami, neutuchal v projevech vděku. „Ale máme, nebýt vaší pohostinnosti, mrzli bychom teď v lese.“

„Co je jeden nocleh a trocha jídla proti vaší službě vlasti? Jen to těm Rusákům s klukama pěkně nandejte! Ať dostanou co proto!“

Jaakko, ukrytý pod objemným batohem, souhlasně přikývl. Následně podal statkáři ruku na rozloučenou.

Seija rozhovoru nerozuměla. Lopponenovi neměli rádio, proto se k nim informace dostávaly se zpožděním. A tak, jakmile se vzdálili mimo hostitelův doslech, zasypala Jaakka nespočtem otázek. „Cože? Jakým Rusákům? Co nandejte?“

Duchapřítomný hoch naštěstí zachoval rozvahu. „Hrajeme s nimi dneska hokej,“ odvětil s klidem.

„A proč mluvil o tobě? A jaká služba vlasti?“

„To se tak říká mezi fandy,“ řekl chlapec jakoby nic a zastavil tak proud dalších špionážních otázek. Věděl však, že téma zdaleka není vyčerpáno a že se k němu dívka dříve či později vrátí, neboť ač upovídaná, nebyla Seija vůbec hloupá.

První zkouška Jaakkovy výmluvnosti přišla až nečekaně brzy. Seija v řeči skutečně neotálela.

„V kolik hodin myslíš, že se vrátíme?“

„Kam?“ zeptal se hoch.

„Kam asi, domů přece.“

Jaakko zalupal po dechu, tuše další obtíže. „Což o to, hodinu bych ti i řekl, ale datum...“ sykl nesměle, drže rozhovor v intencích jemného náznaku.

Dívka sice hned nepochopila nebo snad nezvykle slabý hlas dokonce přeslechla, nicméně její otázky ustaly v jistě

opodstatněných stížnostech na nadměrnou vlhkost sněhu.

A tak Jaakko raději utichl a s úlevou se zaposlouchal do zajímavých teorií o schválnostech lesního klimatu vůči své milované.

Netrvalo ale dlouho a Seija se připomněla s dalším problémem. „Já mám hlad.“

Jaakko se otočil za sebe. „Ještě že ses ozvala. Báł jsem se, že jsem tě ztratil,“ řekl ironicky. „Vždyť jsi teď snídala.“

Nezaměnitelný hlas na obzoru reagoval jako vždy pohotově. „To bylo pěkně dávno. Mimochodem, co vlastně táhneš v tom báglu? Tam snad nějaké jídlo máš!“

„Něco jo, ale musíme šetřit.“

„Proč šetřit? Za chvíli budeme doma, ne?“
Hochovo mlčení vzbudilo v dívce podezření. „Že ty jsi zabloudil! Já to věděla, to jsem důvěřovala tomu pravému! Že já hloupá...“

Jaakko vystihl jedinečnou příležitost vykroutit se ze zdánlivě neodvratného a zdlouhavého vysvětlování. „Já za to nemůžu,“ odvětil tónem, potvrzujícím Seijinu domněnku.

„To jsem zvědavá, jak nás z toho lesa do večera vymotáš.“

„Do večera to asi nestihnu,“ pípнул druh.

Děvčete se zmocnil vztek. „Jak nestihnu! Víš jak se o mě rodiče budou bát, když nepříjdu včas domů? Už mě s tebou v životě nepustí ven! Kdybych teda vůbec sama chtěla...“

Brada nadšence opět spadla.

Mrzuté slunce, necitelně vytržené z laskavé náruče zimního spánku, si neochotně odbylo zkrácenou směnu, při níž s krajní nevolí vyslechlo několik různých Jaakkových připomínek ke kvalitě své práce, s pocitem vrcholného štěstí pak Seijiny připomínky ke kvalitě „ryšavé volby“, aby pouhé čtyři hodiny po poledni ohlásilo „padla“, po vzoru ubrblané Lopponenky okázale zrudlo a s rozhozenými paprsky a vzteklým: „Počkej v červnu, pitomče!“ sklouzlo za jehličnaté křtice nad obzorem.

Ryšavého adresáta ale více znepokojoval hlas mnohem bližší. Nebylo pochyb, komu patří, Seijino skuhrání bylo nezaměnitelné:

„Mě bolí noha!“

„Hlavně že pusa je plná síly,“ odvětil Jaakko nejtišeji, jak dovedl, zatímco v duchu burcoval svou trpělivost: „Vydrž, Lintunene, jednou se musí unavit!“

Dočkal se. S nástupem soumraku vystřídala všední témata odůvodněná obava. „Kde budeme spát?“ Dívčin alt zněl každým slovem vlídněji.

„Už to tak vypadá, že tady.“

„Kde tady? Já žádné stavení nevidím.“

„Tady v lese,“ upřesnil hoch.

Seija se na něj zle obořila. „Ve sněhu? V tomhle drahém kabátě? Nikdy!“

Jaakko pobaveně navrhl druhou alternativu. „Taky můžeš na stromě, ale musíš dávat pozor na rysy,“ zasmál se.

To dívce do smíchu očividně nebylo.

Chlapec konečně pochopil, že s takovou brzy nebude ani jemu, sňal ze zad batoh, zpoza opasku vytáhl nůž a se slovy: „Nikam nechod“ zmizel ve tmě.

Ještě pěkných pár minut k němu doléhal hysterický Seijin křik: „Co když zase zabloudíš?“

Další důvod, aby se o to Jaakko opravdu pokusil, nicméně silný charakter převážil a hoch se vrátil, i se dřevem.

Zakrátko se oba Karelané choulili kolem čerstvého ohniště. V jedné ruce chléb, druhou mezi koleny. Jaakko trhal chleba jako vlk svou kořist. „Takhle mi dlouho nechutnalo, i když je to tvrdé jako štolverk.“

Seija nezvykle mlčela.

Chlapec se při dalším soustu zadíval na hvězdy. „Vypadá to na jasnou noc.“

Prokřehlou dívku momentálně zajímala věc mnohem prozaičtější. „V čem budeme spát?“

Hoch odložil krajíc na kámen a začal se přehrabovat v batohu. „Kam jsem to jen... snad jsem to nezapomněl. Ne, tady je to!“ Posléze vylovil dva spací pytle svázané do ruličky. Jeden, mohutnější, podal Seije. „Na, do toho se zabal. V tom ti snad zima nebude, je vycpávaný kožešinou.“

„Ten vypadá vážně teple,“ přisvědčilo děvče.

„Však je po dědovi. Jo, stará poctivá práce, takový už dneska neseženeš.“

Seija ustaraně pohlédla na Jaakka. „A co ty?“

„Mně stačí tenhle.“ Chlapec rozvinul druhý válec, sotva polovičního objemu. „Jsem na zimu zvyklý. Doma v noci nemíváme víc než deset stupňů.“

„Brr!“ otřepala se dívka a zachumlala se do svého vaku.

Jaakko přihodil do ohně několik polen a Seiju následoval. Závěrem přidal cennou radu: „Přehod' si přes hlavu kapuci, ať ti neomrznou tváře.“

Z teplejšího pytle se ozval tenký hlásek.

„Jasko?“

„Ano?“

„Proč tohle všechno? Víím, že nebloudíme, viděla jsem, jak sis v poledne prohlížel mapu. Kam jdeme?“

Udivený hoch se zarazil. „To ti zatím nemůžu říct, prostě mi musíš věřit.“

Seijina nejistota vyplouvala na hladinu. „Naši se zblázní strachy. Nic o mně nevědí.“

„Neboj se, dozví se to od mého táty. Napsal jsem mu, že se pár dní neukážu. A vaši přece vědí, že jsi se mnou.“

Tábořištěm zavládlo naprosté ticho, v nočním lese působící velice sugestivně. Zářící měsíc ale zaplašil bázlivé představy obou zakuklenců. Každý z jedné strany ohniště, přilepený na samém jeho okraji.

Dlouhé mlčení narušil až libý Seijin hlásek. „Mám tě moc ráda, Jasko.“ Toužené odpovědi se však nedočkal. „Ty už zase spíš...“

Nespal.

15. listopad 1939 – PŘIJETÍ DIVOČINY

Do nového dne Seiju přivítalo jasně zářící slunce a do posledního mráčku vymetená obloha. Udivilo ji, že některé oharky v ohništi stále doutnaly. Pak se její zrak bezmyšlenkovitě upřel na Jaakka, vyspávajícího opodál. „Vstávej, lenochu,“ řekla rázně a dloubla spáče do břicha.

Ten nevrle odsekl: „Nechej mě spát.“

Dívka mu hned začerstva připomněla tvrdou realitu. „Mám hlad a strašně mě bolí nohy!“

„Tak buď ráda, že ležíš.“

Neúnavná brbla v řeči nadále neutuchala, zjevně nehodlajíc hochu dopřát delší spánek

než měla sama. „Jak daleko to ještě je?“ zeptala se.

„Co?“

„No to, kam jdeme.“

„Moc ne, asi měsíc cesty.“

Děvče našťestí nebralo odpověď vážně. „Ty zase po ránu nevíš, co říkáš.“

„Když myslíš...“ řekl hoch ledabyle. „Hlavně mě nechej spát.“

„Tak si spi, ty povaleči! Já se zatím podívám po okolí. Třeba konečně zjistím, kde jsme.“

Doba její absence se sotva prokousala k páté minutě a iniciativní průzkumnice byla zpět. Prosvištěla tábořištěm k patnáctimetrové sosně, pokusila se o šplh, přeběhla k třímetrovému smrčku a pokusila se bůhví o co. Teprve když její stopy opsaly na sněhovém výkresu kružnici se středem v bodě „Jaakko“ a poloměrem „Jaakka ještě vidím, šelmu ještě ne“, spolklo ji větvoví jedné z borovic a ozvalo se slabé: „Bacha, medvěd!“

Rozespalý střed zavětril v čerstvém jitru pach nebezpečí, vycházející jak z netaktické polohy,

tak z nadmořské výšky, bodu to nepříjemně nízkého. Vyskočil z pelechu a vyplašeně zkontroloval okolí. Všudypřítomný klid sice ostře protiřekl podsouvaným obavám, nicméně nehybný vzduch a metrové rozestupy mezi Seijinými stopami plnily atmosféru předtuchou brzké bouře. Hochovy nozdry nasály dusnou zvěst a nohy se rozběhly k obydlené borovici. Když jí dosáhly, objaly ruce kmen a s pomocí jeho nerovností stoupaly vzhůru. Závratné úsilí ale zhatila necitelná Seija.

„Obsazeno!“ křikla a kopla lezce do ramene, až upadl. „Najdi si svůj strom!“

„Všechny jsou moc vysoké,“ odvětil naléhavě Jaakko.

Zpod hustého jehličnatého větvoří se vytrčila napřímená paže. „Támhle máš pařez!“

Kompozice hochovy tváře ztratila řád. „To mám na něj vyskočit?“ Četné stopy v blízkosti dřeviny napovídaly, že i o to se už *někdo* pokoušel.

Paže se zatáhla a větvoří utichlo. Jasně tak demonstrovalo redukci dívčiny solidarity do sféry „držím palce“.

Chlapci nezbylo než spolknout hořkou pilulku a zaútočit na jednoho z jehličnatých obrů.

Rozechvělá dívka zatím upřesňovala detaily děsivého zážitku. „Viděla jsem stopy.“

Jaakko, v půli cesty k vrcholku dvacetimetrového smrku, se zastavil a nevěřicně zopakoval poslední slovo: „Stopy?“

Bezpečný úkryt panikářku konečně uklidnil. Otočila se na druhá a počala s líčením čerstvé zkušenosti podrobněji. „Ve sněhu jsem viděla otisk obrovské tlapy!“

Hoch nevěřil svým uším. „Stopu?!“ řekl znovu, se zvláštním důrazem na poslední hlásku.

Seija poznámce nevěnovala pozornost a nerušeně pokračovala v popisu hrozivého úkazu. „Mělo to snad čtyři prsty a průměr jako...“ Chybějící slova nahradily do šíře rozhozené ruce, div že vypravěčka neslítla se stromu.

Šplhoun pochopil. „Srňka!“ řekl a usmál se vlastní naivitě.